

Briselē, 2019. gada 25. oktobrī
(OR. en)

13295/19

EDUC 416
ECOFIN 900
EMPL 521
SOC 688

PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Temats:	Spēcīga Eiropas ekonomikas bāze: nodrošināt izglītības un apmācības lietderību, efektivitāti un kvalitāti – politikas debates <i>(publiskas debates saskaņā ar Padomes reglamenta 8. panta 2. punktu)</i> <i>[prezidentvalsts ierosinājums]</i>

Pēc apspriešanās ar Izglītības komiteju prezidentvalsts ir sagatavojusi pievienoto diskusiju dokumentu, kas tiek iesniegts kā pamats politikas debatēm, kuras notiks Izglītības, jaunatnes, kultūras un sporta padomes sanāksmē 2019. gada 8. novembrī.

Spēcīga Eiropas ekonomikas bāze:

nodrošināt izglītības un apmācības lietderību, efektivitāti un kvalitāti

– prezidentvalsts jautājumu dokuments –

- Šī kopīgā sanāksme ir paredzēta, lai finanšu ministriem un izglītības ministriem sniegtu unikālu iespēju 1) apmainīties viedokļiem par to, kāda ir izglītības un apmācības loma saistībā ar ieguldījumu ilgtermiņa ilgtspējīgā izaugsmē, un 2) dalīties pieredzē un paraugpraksē par tiem politikas pasākumiem, ar kuriem veicina izglītības un apmācības kvalitāti, efektivitāti un lietderību.

Pašreizējais stāvoklis

- Laikā, kad valstis pieliek lielas pūles, lai reaģētu uz globalizāciju, tehnikas progresu un demogrāfiskajām pārmaiņām, cilvēkkapitāls ir kļuvis vēl svarīgāks. Cilvēkkapitāla uzkrāšanas procesā izglītībai un apmācībai ir ļoti nozīmīga loma sabiedrībā.
- Nesen ar Eiropadomes jauno Stratēģisko programmu 2019.–2024. gadam ir uzsvērta izglītības un apmācības pozitīvā ietekme gan uz ekonomiku, gan sabiedrību kopumā. Stratēģijā ir pausts aicinājums palielināt ieguldījumus cilvēku prasmēs un izglītībā, darīt vairāk, lai veicinātu uzņēmējdarbību un inovāciju, un pastiprināt centienus pētniecības jomā. Arī *Eiropas sociālo tiesību pīlārā* ir pausts aicinājums nodrošināt kvalitatīvu un iekļaujošu izglītību, apmācību un mūžizglītību.
- Izglītība un apmācība ir bijusi daļa no ES programmas izaugsmei un nodarbinātībai stratēģijas "Eiropa 2020" ietvaros, un 2019. gada konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos īpašs uzsvars ir likts uz izglītību, prasmēm un mūžizglītību. Jaunā Komisija savās politiskajās pamatnostādnēs 2019.–2024. gadam arī ir uzsvērusi prasmju un izglītības lomu Eiropas konkurētspējas un inovācijas stimulēšanā.

- Eurogrupa 2017. gada novembrī apspriedās par cilvēkkapitālā veiktu ieguldījumu nozīmi, kā arī par izglītības jomai paredzēto publisko izdevumu efektivitāti.

Izglītības un apmācības loma

- Cilvēkkapitāls ir svarīgs produktivitātes un ilgtspējīgas izaugsmes veicināšanai, un tam ir būtiska nozīme sabiedrības noturības sekmēšanā. Tas, ka visiem ir piekļuve kvalitatīvai izglītībai un apmācībai, ir efektīvs veids, kā cīnīties pret nabadzību un veicināt vienlīdzību. Tas ir Eiropas labklājības sabiedrības pamats.
- Ieguvumi, ko izglītība un apmācība sniedz sabiedrībai, ir ievērojami daudzējādā ziņā. Individuālā līmenī – izglītībā un apmācībā iegūtās prasmes izpaužas kā augstāks nodarbinātības līmenis un darba samaksa. Piemēram, tādu pieaugušo nodarbinātības līmenis, kuriem ir terciārā izglītība, ir par aptuveni deviņiem procentpunktiem augstāks nekā pieaugušajiem, kuriem ir tikai vidējā izglītība, un ES valstīs pirmie no minētajiem nopelna vidēji par 44 % vairāk.
- Izglītības atdeve ir liela arī sabiedrībai kopumā, jo labi izglītots darbaspēks sekmē ekonomikas izaugsmi un produktivitātes pieaugumu un attīsta inovācijas spējas. Tas palīdz paaugstināt visu iedzīvotāju dzīves līmeni. Vienlīdzīga piekļuve izglītībai un apmācībai ir arī viens no vissvarīgākajiem veidiem, kā veicināt sociālo kohēziju un mobilitāti un nodrošināt to, ka sabiedrība tiek uztverta kā taisnīga un vienlīdzīga.
- Cilvēkkapitāla radītā plašākā ietekme nozīmē, ka ieguvumi nonāk ne tikai pie ieguldījumu veicējiem, bet arī pie citiem. Tā kā runa ir gan par privāto, gan sociālo atdevi, pastāv nepietiekamu ieguldījumu risks. Izglītības un apmācības publiska nodrošināšana koriģē šo tirgus nepilnību.

- Lai gan par izglītības un apmācības nodrošināšanu galvenokārt atbild dalībvalstis, iedzīvotāju brīvas pārvietošanās kontekstā izglītība un apmācība var radīt pozitīvu plašāku ietekmi ES iekšienē. Tomēr augsti izglītota darbaspēka ievērojamā un pastāvīgā izceļošana var atstāt negatīvas sekas uz dažu valstu izaugsmes potenciālu un publiskajām finansēm.
- Ieguldījumu veikšana kvalitatīvā un iekļaujošā izglītībā un apmācībā ir jautājums, kas ir stratēģiski nozīmīgs Eiropas nākotnei. Globalizācija, tehnikas progress un demogrāfiskās pārmaiņas atstāj pamatīgu ietekmi uz darba tirgiem un sabiedrību. Ir būtiski pastiprināt gan pamata, gan specializētākas prasmes un kompetences un paaugstināt iegūtās izglītības līmeni. Tā kā sabiedrība ES noveco, vēl jo svarīgāk ir tas, lai lielākā daļa darbaspējas vecuma iedzīvotāju būtu izglītoti un nodarbināti.
- Digitalizācija un tehnikas progress nākotnē radīs aizvien lielāku vajadzību pēc pastāvīga mācību procesa un prasmju atjaunināšanas. Var rasties dažāda veida neatbilstības starp piedāvājumu un pieprasījumu – gan prasmju, gan kompetenču ziņā. Ar izglītības un apmācības sistēmām saistītie turpmākie izaicinājumi ietver sekojošo: 1) izveidot pamatu augstvērtīgu izglītības rezultātu nodrošināšanai agrīnā dzīves posmā; 2) atjaunināt prasmes un kompetences, lai sekmētu turpmāku mācīšanās procesu, un 3) atbalstīt profesionālo pārkvalifikāciju un jaunu profesiju apgūšanu dažādās nozarēs ar dažādām uzdevumu struktūrām – tas viss palīdzēs pielāgoties ekonomikā un darba tirgū notiekošajām strukturālajām izmaiņām. Turklāt izglītības un apmācības sistēmās būtu jāparedz nākotnes vajadzības saistībā ar prasmēm un kompetencēm, lai attiecīgajās jomās nodrošinātu augsti izglītotu darbaspēku. Prasmju pilnveide un profesionālā pārkvalifikācija arī palīdz uzlabot noturību pret ekonomikas satricinājumiem.

Kvalitatīva izglītība, rentabilitāte un lietderība

- Cilvēkkapitāls tiek veidots galvenokārt ar izglītības sistēmas palīdzību, un Eiropā to lielākoties finansē no publiskajiem līdzekļiem. 2016. gadā izglītība (no sākumskolas līdz terciārās izglītības līmenim) tika vidēji 87 % apmērā publiski finansēta 21 ES valstī ¹, kuras ir arī ESAO locekles.
- Cilvēkkapitāla veidošanas pastiprināšana ne vienmēr nozīmē lielākus izdevumus – drīzāk gan līdzekļu lietderīgāku un efektīvāku tērēšanu. Pastāvot līdzīgam izdevumu līmenim, dažas dalībvalstis sasniedz labākus rezultātus nekā citas. Dažas dalībvalstis saskaras ar izaicinājumu nodrošināt pienācīgus līdzekļus, lai varētu garantēt kvalitatīvākus un objektīvākus rezultātus izglītības jomā. Citās valstīs problēmas sagādā tas, kā līdzekļus tērēt efektīvāk, lai tādējādi uzlabotu savus izglītības rezultātus.
- Efektivitātes apsvērumos, kuri saistīti ar publiskajiem izdevumiem izglītības un apmācības jomā, būtu jāiekļauj novērtējums par iegūto izglītības līmeni, kvalitāti un iekļautību.
- Iegūtais izglītības līmenis ES laika gaitā ir pieaudzis. ES vidējais iegūtais izglītības līmenis (terciārā izglītība) vecuma grupā no 30 līdz 34 gadiem palielinājās no 31 % 2008. gadā līdz 41 % 2018. gadā. Tajā pašā laikā to personu procentuālā daļa, kuras ietilpst vecuma grupā no 25 līdz 34 gadiem un kurām nav vidējās izglītības kvalifikācijas, samazinājās no 18 % līdz 14 %.
- Attiecībā uz kvalitāti – ES rezultāti Starptautiskās skolēnu novērtēšanas programmas (*PISA*) novērtējumā ir vidējā līmenī, un ir iespējami uzlabojumi. Turklāt ievērojamas atšķirības pastāv pašas ES ietvaros.
- Attiecībā uz iekļautību – nodrošinot efektīvākus publiskos izdevumus izglītības un apmācības jomā, daudzās dalībvalstīs arī būtu iespējams uzlabot integrāciju darba tirgū un veicināt dažādu paaudžu sociālo mobilitāti. 2018. gadā Eiropas Savienībā *NEET* ² rādītājs jauniešiem vecumā no 20 līdz 24 gadiem bija 15 %, savukārt vecuma grupā no 25 līdz 29 gadiem – 17 %.

¹ Dati par divām ES un ESAO valstīm – Dāniju un Grieķiju – nav iekļauti ESAO 2019. gada Izglītības apskatā ("*Education at a Glance*").

² Jaunieši, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*).

- Lai nodrošinātu sabiedrībai vēlamo rezultātu optimālu kombināciju, līdzekļi, kuri paredzēti kvalitatīvai izglītībai un apmācībai, būtu jāizlieto arī lietderīgi. Līdzekļu lietderīgs izlietojums ļauj nodrošināt kvalitatīvas un iekļaujošas izglītības un apmācības sistēmas, kuras palīdz panākt ekonomikas izaugsmi, produktivitāti un vienlīdzību.

Apspriežamie jautājumi

- Kādi problēmjaucājumi Jūsu valstī ir visaktuālākie, ja runa ir par izglītības un apmācības efektivitāti un lietderību?
- Jūsaprāt, kādi politikas pasākumi ir visdaudzsološākie saistībā ar efektivitātes, lietderības, iekļautības un vienlīdzības veicināšanu izglītībā un apmācībā?
- Kā vienlaikus var panākt augstas kvalitātes mācību rezultātus, augstu iegūtās izglītības līmeni un vienlīdzību?
- Kāda varētu būt Eiropas līmeņa sadarbības loma izglītības un apmācības efektivitātes, lietderības un kvalitātes veicināšanā, un kā Eiropas sabiedrība varētu paredzēt turpmākās vajadzības saistībā ar prasmju pilnveidi un profesionālo pārkvalifikāciju?
